

UNITÁRIUS ÉLET

XIII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

1959. MÁRCIUS HÓ

Húsvét

(Ján. XX. 17—18.)

Húsvét a legkeresztényebb az összes ünnepeink között. Természetesen ezt is, épp úgy, mint a többiekét, mindenki a maga módja, hogy úgy mondjam, a maga lelkisége szerint szokta megünnepelni.

Gondoljunk csak arra, hogy micsoda diadalmas ünnep volt az első virágvasárnapján! És néhány nappal később ugyanaz a tömeg milyen másképpen ünnepelt Pilátus udvarán. Vagy micsoda ünnepi melegség diadal-mámora töltötte el a 12 tanítvány lelkét, amikor első önálló útjukról visszatértek és ujjongva jelentették Mesterüknek: Uram a te nevedben mindenek engedelnek nekünk. És micsoda szálnalmas lelkiszegénységgé zsugorodott bennük ez a mámor, amikor azon a kísérteties éjszakán nagy félelmükben, élükön Péterrel, még a nevét is megtagadták Jézusnak és azt vallották, hogy nem is ismerték őt! Milyen nagyszerű és boldog ünnep a húsvét a mi számunkra is, amikor szeretteink mind egészségesek és együtt vannak velünk. Általában megállapíthatjuk saját magunkról is, hogy rendezett életű, kiegyensúlyozott lelkületű, szilárd alapokon álló emberek és nemzedékek ünnepei rendszerint derűsek, szépek, mély értelműek és boldogok. Zilált lelkű, bizonytalan sorsú emberöltők ünnepei tele vannak szélsőségekkel vagy reménytelenül szomorúak, vagy szertelenül csapongóak. Mindezt azért emlegetem, hogy kifejezésre juttassam vele a mi húsvétunk örök szépségét, tisztaságát és tavasziasan üde boldogságát. Húsvét minden esztendőben ilyenkor van, a természet nagy életreébredésének idején.

Azonban, amint említettem, húsvét a mi számunkra nem csupán a természet nagy ébredésének, örök újjászületésének diadalünnepe, hanem húsvétunk még ezt is túlhaladó mély szellemi jelentősége van számunkra.

Az Újtestamentum nő alakjai között vannak néhányan olyanok, akiket határtalan szeretet fűzött Jézushoz. Gondoljunk a bűnös asszonyra, akit kortársai visznek a Gyehenna felé vezető poros úton, hogy halálra kövezzék, amikor váratlanul megjelenik Jézus és megkérdezi tőle, hogy a parázna asszonyt a Törvény értelmében meg szabad-e kövezni, mi az ő véleménye? Szinte hallani lehet még most is, ahogy két ellentétes korszak történelemformáló erői viaskodnak a nagy csendben, míg Jézus lehajolva ír valamit a porba, s közben így felel a feltett kérdésre: „Aki közületek nem

bűnös, az vesse rá először a követ.” Ez az asszony odaborul Jézus lába elé és csak azért könyörög, hogy mostantól kedve vele mehessen, kísérhesse bárhová is megyen. Vagy gondoljunk arra a jelenetre, amikor drága olajjal keni meg Jézus testét és hajával törülgeti az asszony, készítgeti a Mestert az ő temetésére. Emlékezzünk a nagy beszélgetésre, melyet Jákób kútjánál folytat Jézussal a samáriai asszony. János Evangéliumának XX. részében is egy hasonló jelenetről olvashatunk.

Húsvét reggelén Mária Magdaléna az üresen talált sírtól néhány lépésre, nagy bánatában arra eszmél, hogy Jézus hangját hallja, amint szólítja őt, eképp: „Mária”. És amikor oda akar borulni eléje, hogy megvigasztalódott nagy szeretettel átkarolja Jézus lábát, az Úr így szól hozzá: „Ne illess engem, mert nem mentem még fel az én Atyámhoz”. Mintha csak ezt mondaná: Megállj! Vedd tudomásul, hogy nem úgy van most, mint volt egykor ott, a Gyehenna felé vezető úton. Akkor testi kezemmel a porba írtam. De most ne illess. A testemtől megváltam már, amúgy se illethetnél. Itt áll előtted a test nyugétól megszabadult lélek és szellem, frissen, győztesen, diadalmasan. Útban a végcél felé. Megyek az Atyához. Oh akkor, amikor testileg is köztetek és veletek voltam, könnyű volt belémfogózni remegő élettel, hiszen sokszor mondtam, amíg köztetek voltam, hogy ez a föld egy nagyszerű támaszpont, melyen Isten a teremtéskor megvetette a fejlődés, a tökéletesedés létráját, hogy azon vissza jusson egyszer hozzá a Tőle indult ember. Ha oda el tudsz jönni te is, s oda kell jöjjetek mindnyájan, akkor ott majd újra illethetsz. Most azonban menj el és mondd meg az Atyámfiaiak, hogy én felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez. És Mária Magdolna elment és elmondotta mindazt, amit Jézus neki mondott. Ő a húsvétot a megtalált Jézusban való nagy örömmel így ünnepelte.

És nincsen is annál igazabb öröm, mint amikor valaki szentvalóságként önmagában éli át mindazokat a szellemi erőket, melyekkel Jézus egykor a húsvétunk tartalmát és értelmét adott. Nos, én ezt a szellemében megújult embert keresem benned is, hogy köszönthesselek a régi köszöntéssel:

Adjon Isten boldog húsvéti ünnepeket, és adjon békességet.
Pethő István

ÁPRILIS 4

Erre a dátumra hálával és komoly elmélyedéssel gondolunk. Hálával azok iránt, akik életüket áldozták szabadságunkért és azért, hogy vége legyen a vérontásnak, a szenvedésnek, a megpróbáltatásnak, az emberi élet megcsúfolásának. Hálával azok iránt, akik küzdöttek azért, hogy soha többet ne tereljenek embereket szögesdrótok mögé, csak azért mert a faji megkülönböztetés gögje a világot „felsőbbrendű” és „alsóbbrendű” népekre osztja, hogy ezek az „alsóbb-

rendűek” az élet formálására egyedül „mélto” „uralkodó-népet” szolgálják. Hálával gondolunk az élet-halál küzdelem tűzpróbáját megállott szovjet katonákra és elmélyedésünkben emelkezvén a felszabadulás nagy napjának dátumára, lelkünket Istenhez emeljük, hogy adjon sokat szenvedett világunknak békét, szabadságot és a népek testvéri világában emberhez méltó életet!

UNITÁRIUS SZEMMEL

MÁRCIUS IDUSÁN.

Amikor együtt ünnepelünk március 15-én, az ország népével, nekünk unitáriusoknak külön ünnepünk is van. A szabadság, egyenlőség és testvériség forradalma a törvényességet és jogegyenlőséget hozta el számunkra az egész ország területére. (1848-i XX. t. c.). El kell mondani, hogy nem tömegeink készítették erre a lépésre a vallási törvények megalkotóit. A korabeli magyar unitárius hitvilág történelmi múltjának, szellemi és erkölcsi értékének elismerése egyfelől, a XIX. század szellemi életében felfedezhető egyetemes unitárius tekintély másfelől; ezek készítették és eredményezték az egyenjogúság törvényének kimondását. Kossuth Lajos maga is rokonszenvezett az unitárius gondolatokkal és ez a rokonszenv csak növekedett, amikor emigrációja során a külföldi unitáriusokkal is megismerkedett. Az 1848-as XX. t. c. elégtétel is volt. Elégtétele az 1568-as tordai országgyűlés két hőse, Dávid Ferenc és János Zsigmond emlékének, akik közül az első mártírhalált halt, a másodikkal pedig emlékét próbálta befekéltetni „hivatalos történetírásunk” négy évszázadon keresztül.

1809—1859—1959.

Érdekes évfordulót ünnepel a világ. Ebben az esztendőben lesz százötven éve annak, hogy Charles Darwin, a természettudományok nagyszerű alakja, született. Ugyancsak 1959-ben lesz száz esztendeje, hogy leghíresebb munkája, „*On the origin of species, by means of natural selection*” címen megjelent. Darwin alap gondolata az, hogy valamennyi élőlény, közöttük az ember is lassú fejlődés során alakul ki és fejlődik tovább. A fejlődésnek legfőbb hajtórugója, a „létért való küzdelem” és eszköze a természetes kiválasztódás.

Az unitárius teológusok és természettudósok a Keresztény Magvető megindulásától kezdve (1861) tárgyilagos megbecsüléssel értékelték Darwin tudományos eredményeit jóllehet a többi keresztények, katolikusok, és protestánsok egyaránt súlyos eszmei harcot kezdenek ellene. Tudós szerzőink elismerik Darwin eszméiből a fejlődés törvényszerűségének létjogosultságát. Kritikájuk, az értelem érveivel és nem a gyűlölködésével, mindössze azt állapítja meg, hogy a fejlődés útja nem mechanikus, nem esetleges, nem véletlenségeken nyugvó, hanem cél szerint történik. Ezt a célt pedig hívó ember számára Jézus fogalmazta meg: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes” igéjével. (Mt. 6. r. 48. v.)

BŐJTÉRŐL ÉS HŰSVÉTRŐL.

Az kétségtelen, hogy semmiféle böjttel Istenre hatni nem lehet. Az is kétségtelen, hogy semmiféle aszkézis, vagy önsanyargatás nem tesz jóvá olyan cselekedeteket, amelyekkel az ember az erkölcsi világrendet áthágta. De az is kétségtelen, hogy az emberi lélek önfelgyelmezése szempontjából nem értéktelen dolog az, ha valamiről lemondunk. Olyasmiről, amit módunk lenne megtenni. A böjt tehát (és itt nem is a táplálkozás csökkentésére, vagy éppenséggel a koplalásra gondolok elsősorban, hanem kedvteléseink, esetleg szenvedélyeink időleges visszaszorítására), a lélek nevelőereje. Lehetőség és alkalom arra, hogy felkészüljünk a Hűsvétra, Jézus hitének és eszméinek győzelemünnepére. Ilyen értelemben pedig beszélünk mi unitáriusok is böjtről, sőt, gyakorolhatjuk is...

Szász János

A PÁPA TESTŐRSÉGE ÉS DEÁK NÉNI

Genfi laptársunk, a „Le Protestant” a pápa testőrsége miatt méltatlankodik. Arról ír, hogy a svájci nemesek pápai testőrsége esküt tett az új uralkodónak, mármint az új pápának. Le operettfigurázza az egész intézményt s végül fölveti a kérdést: bárhol a világon elképzelhető-e, hogy egy idegen államfőnek tegyenek hűségesküt valamelyik állam polgárai.

Míg nézem a lap címlapján közölt fényképet a valóban festői ruhás testőrségről — (Michelangelo tervezte, lehet is festői), valamilyen különös képzet-asszociáció folytán Deák néni látom magam előtt, püspöki helynöki irodánk takarítónőjét, a mindenkori közgyűlések és lelkeszi értekezletek nagyrabecsült konyhafőnökét. Amennyire egyházi központunk költségvetését ismerem, egyenruhát nem terveztek neki a világ legnagyobb élő festőjével (ejnye, hogy is hívják!...). Így egyenruha nélkül végzi mindennapi munkáját. Téli időben fűti is a püspöki helynöki irodákat s ha a püspöki helynök a múlt évszázadok divatjához igazodnék s egyházfőhöz illően karddal járna, — nyilván Deák néni volna a kardhordozó s szükség szerint testőr is.

Nagybőjtben gépelem ezeket a sorokat, hát elég a tréfából. Az unitárius egyházfőknek soha sem volt testőrségük, istennek hála nem is volt rá soha szükségük. Pompa és fényűzés ismeretlen fogalmak voltak egyházi életünkben. Liturgiánk is olyan egyszerű, amilyen az első keresztényeké lehetett valamikor. Külsőségekkel nem akartuk soha a világot elkápráztatni. Inkább befelé éltünk. Munkánk nem reprezentálás, hanem szolgálat volt. Nem a pápai testőrségre, inkább Deák néni emlékeztet. Ha kellett, vérünkkel tápláltuk hitünket s hitünkkel életünket.

A feltámadás ünnepére készülünk. Szín pompás ceremóniákban nem gyönyörködhetünk, csak saját lelki ismeretünkben. Megvan-e még. Az élet rohanásában nem veszítettük-e el. Csillag alabárdjaink nincsenek s jaj nekünk, ha Jézust nem a Deák néni alázatával köszöntjük!

Dr. Jakab Jenő

MÁRCIUS 7.

A nőnap dátuma. A keresztény egyházak május hó első vasárnapján az anyákról szoktak megemlékezni „anyák-napja” keretében. A szocializmus eszméjének tábora nemcsak az anyákat, hanem minden nőre vonatkozó ünnepet rendelt nemzetközi nőnap képében. Boldog örömmel ünnepelünk mi is ezen a napon és szívünk egész szeretetével köszöntjük „a mi örök utitársainkat”. Mint unitáriusok, örvendezünk ezen azért is, mert mi is ott voltunk azok sorában, akik elsőként harcoltunk a nők egyenjogúságáért. A mi egyházunk szentelte fel az első teljesjogú nő-lelkészeket. A mi egyházunk buzgó tagja volt a női emancipáció egyik ragyogó képviselője, Perczelné Kozma Flóra. Külföldi hittestvéreink sorában nem egy nő neve fényeskedik az emberi haladásért küzdő hősök sorában. Örvendezünk ezen a napon egyetemes keresztény szempontból is, hiszen mi úgy tekintünk asszonyainkra és leányainkra, mint üdvözítő Mesterünk, a názáreti Jézus, aki elsőként a világon, mint testvéreit emelte magához az elnyomott, névtelen, rabszolgasorsban és megaláztatásban élő nőket. A Jézus testvéri szívének meleg szeretetével nyújtottunk át édes nőtestvéreinknek március hetedikén, a keresztény imádságnak, a szociális igazságnak és a tavaszodó élet földjének első „hóvirágait. (R. F. I.)

Az evangélium fényénél...

János ev. XIX. 30: „... Elvégeztetett”!

A názáreti Mesternek utolsó szava ez, a keresztfán. Egy nagyszerű embernek végső sóhaja, melyet a keresztény világ immár kétezer éve idéz nagypéntökjén alkalmával. Újra és újra végigéljük Jézus életét és tragikus halálát, s talán sokan miközülünk sajnálkozva vagy keserűen érezzük át azt a meghasonlott lelkeséget, mely e fájdalmas szóban ismeri el kudarcát. Pedig ez az utolsó szó nem a lemondásé, a csalódásé, nem annyit jelent, hogy: Most már minden hiába, vége mindennek. Nem a legyőzöttnek végső sóhaja volt ez, hanem a győztesnek diadalkiáltása.

Jézus már tízenkét éves korában érezte gyermeklelké mélyén, hogy valamilyen különös hivatása, küldetése van a mennyei Atyától és neki azzal kell foglalkoznia. A názáreti mezőkön és dombokon való magányos elmélkedéseiben világosodott meg teljesen előtte, hogy mi ez a megbízatás, miért kell fáradoznia és ha kell, életét is áldoznia: sokat szenvedett társadalma problémáit kell megoldania: szegényeknek, elesetteknek testileg-lelkileg nyomorékoknak kell hirdetnie a vigasztalást, az evangéliumot. Olyan embereknek kell visszaadnia az önbizalmát, az önérzetét, emberségükbe és istenfiúságukba vetett hitüket, kiknek élete és sorsa az állatnál is kevesebbet ért a főpapság és az akkori vezető társadalmi rétegek szemében. Százazreknek kell hitet adni... Fontosak vagytok Isten előtt. Neki fiai vagytok, egyetlen hajatok szála sem görbülhet meg az Ő tudta nélkül, ne csüggedjétek szegénységetek miatt, mert amaz elkövetkezendő boldogabb társadalmi rendben első lesztek, és a gazdagoknál könnyebben juttok el a földi menyországba...!

Rendíthetetlenül hitte Jézus, hogy e drága hitnek tanítása jelenti az ő hivatását, földi életművét. Tanította, példázta is e hitet alkalmas és alkalmatlan időben, gazdagnak és szegénynek egyaránt. Most pedig midőn a keresztfán az idézett szóban tör ki ajka: „Elvégeztetett”, — életművét érzi beteljesedve. Tanítványainak, barátainak, ezreknek lelkében vetette el a magot, hogy annak aratása egy boldogabb világot eredményezzen. Sokszor hallottuk megcsendülni a történelemben ezt a hangot, e lelkületet: a madáchi tragédia isteni hangja ez... „be van fejezve a nagy mű...”. Petőfi utal rá, mondván „... hol sirjaink domborulnak, unokáink leborulnak és áldó imádság mellett mondják el szent neveinket...” Ezzel a lélekkel pillantotta meg Columbus, hosszú szenvedés után Darien napsütötte fokát, — vagy írta le Dante az „Isteni színjáték” utolsó sorát.

A boldog megnyugvás, a jól végzett munka felett érzett öröm, a megbékélt lélek szól így „Elvégeztetett”. Csak olyan ember ajkán fakadhat e szó, ki nem fecsevelte el életét, ki embertársainak több mosolyt és boldogságot adott, mint fájdalmat és könnyet.

Húsvét közeledik. Jézus halálára és örök életére emlékezünk. Mi a huszadik század gyermekei, a jézusi hit boldog örökösei, hogyan járjuk életünk utait? Mit érünk hivatásunknak, Istentől kapott földi küldetésünknek? Önös hasznunkat-e vagy mások boldogítását, egyéni érdekeink feliélen érvényesítését, avagy egy boldog társadalmi rend munkálását?

Keblünk titkos órája egyszer mindannyiunkban lejár. Boldog ember ki a Mester szavaival adja vissza ez órát a Teremtőnek. „Nekünk annak dolgait kell cselekednünk, aki elküldött, amíg nappal van, mert eljön az éjszaka, amikor senki sem munkálkodhatik.”

Bajor János

EGYHÁZKÖRI TANÁCSUNK HATÁROZATAI A PROTESTÁNS ÉS ORTHODOX LELKÉSZEK BEKENYILATKOZATAIVAL KAPCSOLATOSAN

Lapunk legutóbbi számában részletesen beszámoltunk arról a béke-nagygyűlésről, amelyet a protestáns és orthodox lelkészek január 23-án tartottak a Békevilágtanács működésének 10-éves évfordulója alkalmából. Egyházköri Tanácsunk február 27-én tartott rendkívüli ünnepi ülésén foglalkozott a béke-nagygyűlésen elfogadott nyilatkozattal és azt teljes egészében magáévá tette. A Tanács ezzel kapcsolatban elhatározta, hogy a nyilatkozat szövegét minden egyházközségnek megküldi. Felhívta az egyházközségek előjáróságának figyelmét, hogy külön e célra egybehívott ülésen olvassák fel és tárgyalják meg a nyilatkozatot. E gyűlésen lelkész, vagy gondok afia méltassa a Béke Világtanács 10 éves múltját és mutassanak rá azokra a gyakorlati feladatokra, ahol az egyes gyülekezetek öröklői, de tagjai is helyileg munkálkodhatnak. A gyülekezetek keressék a kapcsolatot a helyi béke-bizottságokkal és azok munkáját, úgy mint eddig, a jövőben is tevélegesen támogassák.

A Tanács felhívta lelkész fiait, hogy a rendkívüli presbiteri ülések jegyzőkönyvét másolatban 30 napon belül terjesszék fel a Köri Tanácshoz.

A Tanács egyhangúlag elfogadott határozataihoz Ferencz József főgondnok fűzött néhány gondolatot, megemlékezve dr. M. Novák prágai püspöknek a béke szolgálatában és a magyar—cseh testvériség elmélyítésén kifejtett szerepéről.

Körlevél

Az algériai menekültek megsegítése érdekében Pethő István püspöki helynök az alábbi körlevelet intézte lelkész fiaikhoz.

„Aki napilapjaink tudósításait figyelemmel kíséri, őszinte megdöbbenéssel értesült arról, hogy Észak-Afrikában, immár negyedik esztendője dúl a háború.

A gyarmati sorda vetett algériai nép a gyarmatok urától reákenyszerített bilincseit tördeli, s elindult a függetlenség felé vezető úton. Szabadságáért folytatott hősi küzdelmében mérhetetlen erőfeszítéseket tesz. A háborúnak rengeteg halálos áldozata van. A híradások szerint mintegy kétszáz ezer algériai öreg és gyermek otthonát vesztve a roppant megpróbáltatások elől a szomszédos Marokkó és Tunisz területére menekült. A Nemzetközi Vöröskereszt ismételt felhívást bocsátott ki az egyes államokban működő Nemzeti Vöröskereszt szervezetekhez az algériai menekültek megsegítése érdekében. A segítségnek ebben a munkájában minden magyar egyháznak, így az unitárius egyháznak is részt kell vennie. Ez a legszebb keresztény felebaráti feladatok közé tartozik.

Felhívom lelkész fiait, hogy a f. évi március 15-i istentiszteleten a magyar nép hősi szabadságharcára való emlékezés jegyében körleveleimet felolvassák, — hívja fel gyülekezetének tagjait, hogy a szabadsáért és függetlenségéért küzdő algériai nép hatalmas menekült fiainak megsegítésében egyházi főhatóságunk címére március 31-ig befizetendő adományaikkal maguk is vegyenek részt.”

A Tízparancsolat legrégebb írott példánya

A Magyar Kurír a magyarországi római katolikus egyház hivatalos lapja jelenti: A bibliakutatók véleménye szerint a Holt-tenger melléki barlangok még számos értékes kéziratot rejtőnek, mert a beduinok eldugták ezeket, hogy később minél magasabb áron értékesíthessék. Így nemrég egy unitárius amerikai bányamérnöknek kéziratot ajánlottak fel a beduinok, amelyet mint mondták — a 4. grottaiban találtak. A kézirat megvizsgálásakor kiderült, hogy a tízparancsolat eddig ismert legrégebb írott példányáról van szó. A Harvard Egyetem megbízottja és a palesztinai régészeti múzeum gondnoka tárgyalta a beduinokkal és a kézirat árát 12 000 dollárról 3000 dollárra lealkudták. A jordániai hatóságok azonban megtiltották a kézirat kivételét, így az irattekercs a Jeruzsálemi Múzeumban maradt. Cross professzor, a Harvard Egyetem megbízottja kijelentette, hogy eddig már mintegy négyszáz kéziratot sikerült megszerezni a 4. grottaiból, de még mindig sok épen maradt irattekercs van a beduinok birtokában.

